

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 7. De periurio promissoria,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

oculta peccata vera: & vt probabilior sit infamia, narrationem iuramento confirmat: quod fit contra sanctitatem iuramenti in notabilem Dei irreuerentiam, tanquam adhibiti ad cooperandum peccato.

CAPVT VII.

De periurio promissorio.

SVMMARIVM.

- 88 Iuramentum promissorium est peccatum mortale, si fiat sine animo ipsum seruandi.
- 89 Quatenus ea ratione factum de re licita planis verbis seruandum sit in conscientia, aliquos propositionibus declaratur.
- 90 Idem declaratur de facto verbis ambiguis.
- 91 De iuramento ambiguo subintellecta conditione, qua ipsum verificatur secundum mentem iurantis, non item eius cui iuratur.
- 92 Qui iurat se commissurum mortale, peccat mortaliter, non item qui veniale.
- 93 Tale peccatum est distinctum ab eo de quo iuratur.
- 94 Quale peccatum sit iurare omissionem boni supererogationis.
- 95 Factum de re indifferenti aut vana, peccatum est solum veniale.
- 96 Non implere iuramentum promissorium, peccatum est de se mortale.
- 97 Ex accidenti autem est veniale: non solum ob defectum plene deliberationis, sed etiam ob materia leuius aatem.

QUOD ad periurio promissorium attinet, aduertendum est ex Caiet. in verbo Periurium, ipsum committi posse duobus modis: nempe vel in presenti tempore quando fit: vel in futuro, quando non adimpletur: & in presenti quidem contingere, vel ex mendaci animo, vel certe ex eo, quod materia quæ promittitur sit mala. Ita hoc cap. agemus primo, de eo quod est de presenti, & ex mendaci animo. Secundo, de eo, quod est de presenti, & ex mala materia. Postremo de eo, quod in tempore futuro committitur.

De periurio promissorio, De presenti contingente ex mendaci animo.

SECTIO I.

DE hoc quid sentiendum sit exponemus aliquot propositionibus: quarum quatuor priores ad illud pertinent vt planis verbis: cæteræ, vt verbis ambiguis concipiuntur.

88. Prima igitur propositio est, Quando aliquid siue bonum siue malum per iuramentum promittitur sine animo obligandi se ac seruandi illud semper committi peccatum mortale. Ita Caiet. 2.2. quæst. 89. art. 7. ad 1. & ad 4. & in summula verbo Periurium Armilla eodem verbo §. 3. & Sotus lib. 8. De iustitia & iure q. 1. art. 7. ad 4. ac Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 11. & communem sententiam esse Theologorum aliquod citatis habet Suarez in tract. 5. De religione, lib. 3. cap. 17. num. 2. eam latius tractans. Sed nobis sufficere potest, quod satis pateat tum ex 22. quæst. 2. cap. 1. tum ex eo quod mendaciter tunc iuratur, scilicet utique Deus testis constituitur. Porro certum est eum qui sic iurauit non teneri iuramentum suum implere, imo peccare alimpendio, si id quod taliter promissit, malum sit: quia nunquam datur obligatio ad male agendum; ne quidem intercedente iuramento; quod (vt habet 58. regula iuris in 6.) non esse obligatorium contra bonos mores præsumitur.

89. Sin autem illud, quod sub iuramento promissit, bonum sit, dubium est, An teneatur in conscientia seruare tale suum iuramentum tanquam obligans quoad Deum. Syluest. quidem in verbo Iuramentum 4. quæst. 19. negat teneri. Cui suffragari videtur: tum ratio, quia quoad Deum

obligatio pensatur ex intentione: unde qui iurauit absque intentione obligandi se, remanet liber à iuramenti vinculo: tum etiam textus in cap. Humanæ aures, 22. quæst. 5. Sic enim habet: Humanæ aures, talia nostra verba iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia, talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur. Idem tenet rationibus & authoribus allatis Sanchez in opere Morali, lib. 3. cap. 10. numero 8. Veruntamen oppositum tanquam tutius videtur tenendum esse: nimirum iurantem eo quo dictum est modo, obligatum esse ad obseruationem promissi. Quæ est sententia Caietani ad memoratum art. 7. Nauarri in cit. cap. 12. num. 4. & Soti lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. ad 4. & aliorum quos Sanchez refert in præced. num. 7. Probatum autem quia obligatio est effectus naturalis iuramenti; ideoque non esse in hominum potestate, velle iurare (sicut hic supponimus velle) & obligationem à iuramento seiuungere. Nec obstat authoritas cap. Humanæ aures in contrarium allati: quia non negamus obligationem iuramenti promanare solum ex corde iurantis, sed tantum affirmamus, hoc ipso quod iurans habuerit in animo iurare, inde necessario iuramenti obligationem emanasse. Id quod in tract. 5. De religione lib. 2. cap. 7. Suarez late persequitur. Beneque ostendit non esse ad illud necessarium, vt simul concurrat intentio promittendi, seque obligandi, ac implendi promissum. Cuius doctrinæ ratio fundamentalis est, quod ex sola intentione iurandi iuramentum habeat quod sit inuocatio Dei in testem: idque tantum requiritur ad complementum naturæ ipsius, ex qua emanat consequentione quadam naturali, obligatio imposita verbis illis Exodi. 20. Non assumes nomen Dei tui in vanum, quæ constituitur secundum, in quo versamur, Decalogi præceptum.

Secunda propositio est: quod etiam si Caietano in verbo Periurium §. 2.2. quæst. 89. art. 2. ad 4. videatur mortale semper committi, cum sine animo iurandi, aliquid per iuramentum promittitur siue bonum siue malum: nihilominus videtur esse potius vt dictum distinctione: nempe, quod si cum animo non iurandi simul adsit animus non implendi illud quod iuratur: tunc sine dubio mortale committitur: siue iuramentum iuste exigatur, siue iniuste, vt fit à latrone. Nam grauis irreuerentia est & iniuria, quæ hac ex parte Deo irrogatur: quandoquidem exteriore saltem actu in testem mendacij adducitur. Atque hac ratione recte procedit Caietani sententia. Cui assentiuntur Sotus lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. & Cauar. ad cap. Quamuis pactum prima par. §. 6. numero 3. Ad eiusdemque confirmationem à simili Caietanus ipse inducit, quod is qui non animo colendi, sed solo actu exteriori coleret idola, mortalis peccati reus esset.

Si vero in iuramento promissorio, cum animo non iurandi non concurrat animus non implendi promissum: adeo vt quis ita fingat se iurare aliquid, vt nihilominus habeat in animo ipsum implere; probabilior videtur sententia Soti, loco citat. assentientis tunc tantum committi peccatum mortale, cum iuramentum iure exigatur: nempe à Iudice, vel ab alio cuius interest in contractibus & commerciis humanis. Nam iniuria notabilis est, quæ fit tum legi, tum parti in hoc casu: in quo requisitus tenetur sincere iurare. Quod si per vim & metum extorqueatur iuramentum, non committeretur mortale, quidquid velint Caietanus & Conarruuias, quia ibi nulla est ratio perijurij: cum ex hypothesi, is qui iurat, non intendat contrauenire iuramento: sed est sola ratio mendacij quo fingit se iurare, cum non iuret. Mendacium autem non perniciosum (vt ponimus illud esse) non est de se plus, quam veniale. Eandem doctrinam habet Suarez, quam & communem esse ait in prius citato cap. decimo septimo dicto 4.

Tertia propositio est, Quod in vniuersum qui iurat sine animo iurandi, nunquam teneatur ratione iuramenti, adimplere illud, quod sic iurauit. Ratio est: quia talis reuera non iurauit, sed potius finxit se iurare: sicque locis

citatis sentiunt Sotus Caietanus & Couar. Et aperte probatur ex cap. Humanæ aures 22. quæstione 5. Dico autem, *ratione iuramenti*, propterea quod alia dantur rationes ob quas est obligatio adimplendi illud quod iuratum est sine intentione iurandi; ut ob scandalum alioqui secuturum: quia scilicet publice & de re notabili iuratum est. Itemque propter iniuriam, si quæ sequatur nisi illud fiat: ut cum quis ad turpiter fruendum puella, iurat illi sponsalia sine animo iurandi: tenetur enim lege iustitiæ tale promissum seruare. Quod pariter dicendum est de quibusdam aliis contractibus iuratis sine animo iurandi. Quæ omnia recte Sotus notauit in lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. ad 4.

Quarta propositio est. Quod in dubio is qui iurauit interpretandus sit habuisse animum iurandi. Id quod Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 7. sub finem confirmat: quia regulare est ac naturale, ut iurantes habeant animum iurandi: ita ut is de iure iudicandus non sit, nisi id ipsum manifeste constet. Vnde absolute, quod attinet ad forum exterius, quicumque iurauit, licet quoad Deum absque animo iurandi id fecerit, compellitur iuramento stare, teste Couar. ad cap. Quamuis pactum 1. par. §. 5. num. 3.

Atque hæc tenentur pro positiones, quibus docetur quid iudicandum sit de illo, qui planis verbis, de præsentis, ex mendaci animo aliquid sub iuramento promittit. Deinceps sequuntur ex quibus docetur quid iudicandum sit de eo, qui idem promittit verbis amphibologicis seu ambiguis.

90.

Quinta igitur propositio est. Si verba proferantur amphibologicæ, vel ita artificiosæ, ut etiam si recipiant sensum eum, quem intendit is qui iurat, ille tamen cui iuratur, eum non percipiat: peccatum mortale committi, si iuramentum iure petatur: ut cum quis iuridice à suo Prælato, vel à parte ratione contractus inducitur ad iuramentum. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 4. & Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 13. Addens ex communi sententia Canonistarum in hac iuramenti specie, necessario, *idque sub mortali*, illud quod iuratur implendum esse secundum intentionem eius cui iuratum est. Quibus suffragatur D. Thom. in cit. art. 7. ad 4. per auctoritatem Iudici cuius verba ab ipso citata referuntur 22. q. 5. cap. Quæcumque arte verborum quis iuret: Deus tamen qui conscientia testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo caput. Quæ posteriora verba satis indicant peccatum esse non implere tale iuramentum, sicut est & illud emittere.

Vbi aduerte tale peccatum non consistere in transgressione obligationis iuramenti, prout late tractat Suarez in tract. 5. de Relig. lib. 2. cap. 8. Et ratio est, quia dicto modo iurans non intendit iurare illud quod alter intelligit: sed illud quod ipsemet. Consistit ergo in ratione iniustitiæ, qua detrimentum proximo infertur: & in ratione scandalii, quod in eo datur cum de iuramento facto hominibus constat, non autem de intentione occulta. Illi enim videntes, non seruari quod promissum est, Deo in testem vocato, Deus ipse in conspectu illorum, inhonoratur, quod est contra religionem & cultum eidem ex charitate debitum: quemadmodum notat Suarez in fine citati capituli.

Sexta propositio est, Si legitima causa ad sit vtendi amphibologia vel artificio in iurando, etiam si is cui iuratur alium sensum percipiat, quam iurans intenderit, atque adeo ille decipiatur, non committi peccatum mortale; & interdum nec veniale. Ita cum Caiet. loco cit. sentiunt Sotus lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. ad 4. & Nauar. in eodem cap. 12. num. 14. latiusque tractat Suarez in seq. lib. 3. cap. 9. Pro quo facit quod ex D. Hieronymo habetur in cap. Vtilem 22. quæst. 2. vtilem esse simulationem & in tempore assumendam. Facit etiam ratio: quia si quid sit cur tale iuramentum censeri debeat de se mortale, maxime est, quod mendaciter fiat. At non fit: quia mentiri est contra mentem propriam loqui: cui verba sua conformate loquens tenetur ad vitandum mendacium, non item alienæ: illam enim, non hanc, verba externa enuntiant. At qui iurat amphibologicè non loquitur cetera propriam men-

tem. Ergo non iurat mendaciter. Exemplum autem est, cum quis per vim & iniuriam à latrone compellitur aliquid cum iuramento promittere. Nam si latro diceret, Iura mihi, te tantam numeraturum pecuniam: citra peccatum liceret ei respondere, ait Sotus, Tibi iuro me numeraturum: intelligendo hoc sensus, quod numerabit quidem, sed non ipsi latroni. Quem etiam sensum proposita verba faciunt, quantumvis latro eum non percipiat.

Eadem ratione (nisi detur aliquod remedium declinandi iuramentum) licet Iudicis intentionem subterfugere, si is aliquem contra iuris ordinem iurare cogeret, an certum quid sciat: nempe si iuret se nescire illud: subintelligendo, ut debeat dicere. Nam tunc etiam legitima adest causa vtendi amphibologia ex Soto lib. 5. De iust. & iure q. 6. art. 2. concl. 7. & Couar. in lib. 1. v. ar. resolut. cap. 2. n. 2. In sequenti 4. addente aliud exemplum de eo qui iam soluit mutuū, quod ab ipso repetitur in iudicio, nec factum solutionem probare potest. Interrogatus enim, an mutuū quod repetitur accepit, potest absolute negare; istud subintelligendo, postquam solutionem feci: vel, ut teneat aperire quod accepit.

Aduerte autem communem quidem consensum doctorum esse, istud locum habere, quando verba interposita talia fuerint, ut sensus eorum per quem verificatur iuramentum, colligi possit ex interrogatione: licet non possit ex responsione. Exemplum est, cum interrogat quis alium, An habeat aliquid quod ei det, & ille respondet se non habere: intelligendo, quod ei det. Item cum conditio quæ mente sola intelligitur, fuerit generalis, in omni iuramento intelligenda. Exemplum est, cum quis absolute iurat se daturum alicui centum, intelligendo, si id præstare possit sine peccato, vel si Superior cuius interest consentiat.

An vero idem locum habeat, quando iuratur subintelligendo conditionem: quæ nec generalis est, nec colligitur ex verbis interrogantis, aliquid contradicunt: inter quos sunt Sotus in cit. concl. 7. & Caiet. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. Sed tamen tunc quoque habere locum (quod Suarez in eodem lib. 3. cap. 10. plenius tractat, Nauarro & aliquot aliis in eam sententiam citatis) non caret probabilitate: eaque ad moralem certitudinem sufficiente, ut ratio hæc ostendit. Quia aut in tali casu peccatum datur ob aliquam iniuriam quæ inferatur latroni v. g. cui iuratur, dando ei occasionem ut decipiatur: id quod dicitur equit: cum potius latro ipse sit qui infert iniuriam, dum sic extorquet iuramentum. Aut certe ob mendacium, quod cum sit malum intrinsece, nulla circumstantia cohonestari potest (ex quo capite Caiet. & Sotus sibi videntur stabilire suam sententiam.) At neque id obstat, quia nullum tunc interuenit mendacium; quoniam verba illa, quibus iuramentum concipitur, subintellecta adiectione (non quidem qualicumque, sed tali, quæ si voce exprimeretur & isdem verbis coniungeretur, congruum verumque sensum efficeret) non significant oppositum eius quod est in mente iurantis; id eoque mendacium non sunt. Ad quod facit quod Iacob non posset alioqui à mendacio excusari in eo, quod Genesis 27. patri dixit, Ego sum primogenitus tuus Esau: quem tamen excusatur ait Pontifex in cap. Gaudemus, De diuortio. Et D. Augustinus 6. De ciuit. Dei cap. 37. confirmat ex eo quod Genesis 25. scriptura prædixerit illum esse virum simplicem, Græce *ἀπλοῦς*, id est, sine fictione, adeoque alienum à mendacio. Neque pater rem cognoscens illi iratus sit; sed confirmari datam benedictionem dicens, Et erit benedictus.]

Iraq; iuxta hanc doctrinam, Nauar. ad cap. Inter verba 11. q. 3. paulo ante finem ex Henrico Gandauensi statuit, quod qui iurat se diciturum quæ nouit, vere possit quoad occulta, de quibus iniuste interrogatur, absque perijuri metu respondere, se illa nescire; intra se intelligendo, quod non ita sciat, ut detegere teneatur. Statuit similiter in Enchir. cap. 12. n. 14. quod si quis latroni metum incutienti diceret Iuro me tibi daturum 100. intelligendo in mente, si illos tibi debeam: non committat peccatum, quantumvis postea non soluat: posito quod reuera illos ei non debeat aliunde. Ratio est, quæ Sylu. Iuramentum 4.

quæst.

quæst. 7. vers. 2. vitur, quod talis non teneatur iurare secundum intentionem latronis, qui non est Index ipsius: quod que ipse vitatur simulatione licita, iuxta cap. Vitalem 22. quæst. 1. Ex qua ratione similiter concludi potest, quod etiam nos latro sub iuramento interroget. An vitatur amphibologia aliqua, vel certe exigatur iuramentum promissorium de non vitando amphibologia in promissione ei faciendi: tunc etiam nos posse licite amphibologia vitari: iurando v.g. nos nec vitari nec vituros esse: intelligendo in mente: vt inde aliqua ei inferatur iniuria. Cum enim totum hoc sit verum, nullum mendacium, ac proinde nec perjurium, committitur. Ad quorum pleniorum intelligentiam iuuabunt dicenda factus in sequen. lib. 24. cap. 1. sect. 4.

Cæterum bene monet Suarez in sine citati cap. 10. cauendum esse, ne ex hac doctrina accipiantur nimia licentia loquendi iurandi que amphibologice: quia id esset contra bonos mores, & candorem animi, simplicitate que sermonis necessariam ad retinendam humanam societatem. Itaque ex communi doctorum sententia, vt ille addit, loquendi modus per amphibologiam, præsertim mutillatam in verbis, & conceptibus integram, prout proxime dictum est: licitus non est, nisi cohonefetur ex aliqua causa iusta: arbitrio prudentis. Sic in cap. Vitalem 22. quæst. 1. simulatio licita quidem esse significatur: non tamen absolute, sed pro tempore, seu quando iusta adfuerit simulandi causa: sicut adfuit cum Dauid lib. 1. Reg. 21. coram rege Achis simulauit infantiam, vt manus illius euaderet: & cum lib. 4. sequenti cap. 10. Iehu simulauit se velle colere idolom Baal, eo quod videret se non posse aliter congregare eiusdem idoli Sacerdotes, ad eos internerio ne delectos.

Et certe tunc saltem cum deest iusta simulandi causa, locum habet cap. Quacumque, 22. quæst. 5. in quo dupliciter reus dicitur tanquam in vanum Dei nomen assumens, & proximum dolo capiens: qui amphibologice iurat, eo quod quacumque arte iuret: Deus qui testis est conscientia, ita iuramentum accipiat, sicut intelligit ille cui iuratur. Quale autem sit tale peccatum, idem Suarez in sequenti cap. 11. tractat: probatque non habere malitiam perijurij: quia ille qui taliter loquitur & iurat, non intendit loqui & dicere falsum: vt supponimus. Et quamuis peccet vitendo verbis ambiguis in alio sensu quam deberet: id tamen non obstat quin vitatur in vero sensu, quem talia secundum se habent: perinde ac illum alium in quo ea viturpare deberet procedendo bona fide. Itaque peccat non quidem contra veritatem loquendo: sed eam nimirum occultando: quod tunc est mortale, sicut & mendacium, cum fuerit notabiliter perniciosum prudentis arbitrio. Pluribus de his agentem qui vult videre poterit Thomam Sanchez in opere morali lib. 3. cap. 6. & 7.

De perijurio promissorio de presenti, contingente ex mala materia.

SECTIO II.

92. **Q**uæ ad hoc perijurium pertinent, sequentibus propositionibus explicantur. Prima est, eum quidem qui animo faciendi, iurat se aliquid mortale facturum, committere peccatum mortale: sed eum qui iurat se facturum aliquid veniale, venialiter tantum delinquere. Hanc cum Caiet. 2. 2. quæst. 98. art. 2. & in verbo Perijurium, habent Armilla eod. verbo §. 3. Sotus 8. De iust. & iure quæst. 2. artic. 3. Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 15. & late Suarez in tract. 3. de religione lib. 3. cap. 19. Ea autem patet: quia in eiusmodi perijurio Deus non vocatur in testem falsitatis: quia, vt supponimus, is qui iurat, intendit facere quod iurat, etiam si male facturus: vnde non iurat mendaciter, seu contra id quod habet in mente. Quare tota malitia illius prouenit ex iustitie defectu, qui merito quidem censetur mortale peccatum constituere in re graui, qualis est mortaliter illicita: non tamen in leui, qualis est venialiter solum illicita: vt mendacium officiosum. Vbi aduerte obiter aliud esse iurare te dicturum mendacium officiosum, & aliud iurare te iuraturum mendacium officiosum: non

enim hoc vtilius iuramentum est tantum veniale, sed est mortale: vt pote quo iuratur facienda nequitia mortalis: puta mendacium iurare, quod est perijurium assertorium, ideoque mortale (quid mendacium ipsum sit leuissimum) vt probatum est in præced. num. 79.

93. Secunda propositio est, In huiusmodi iuramentis non solum dari deformitatem perijurij mortalis aut venialis, pro ratione iniustitie, quæ iuratur facienda: sed etiam ipsiusmet iniustitie: ita vt sic iurans peccet dupliciter: nempe & volendo admittere illicitum, & iurando se admissurum. Hanc habet Nauarr. in præced. nu. 12. addens ex Caiet. iurantem se perpetraturum aliquid illicitum, sine animo illud adimplendi, vno tantum modo peccare: quia nimirum deest voluntas illiciti perpetrandi, quæ in casu præcedenti fuit cum actu male iurandi. Peccatum vero illud, quod in casu huius propositionis committitur, mortale esse: patet ex notabili iniuria quæ fit Deo, testimonium ipsius interponendo in confirmationem mendacij, cuiusmodi est promissio facta sine intentione eam adimplendi.

94. Tertia propositio est, Iurantem se omisurum aliquod bonum supererogationis, vt non mutaturum, committere in eo peccatum solummodo veniale. Hanc cum Caiet. tenent Sotus, Nauarr. & Couarr. vt iam annotauimus in præced. num. 44. patetque ex ratione ibidem allata. Quamquam tamen, vt idem Caiet. in verbo Perijurium recte annotat: si quis iurando intenderet non facere prædicta bona, etiam si occurreret casus in quo sub mortali ad ea teneretur (vt ne quidem in casu externæ necessitatis mutare) tunc mortaliter peccaret tanquam iurans mortale. Et vero, fieri potest aliquando, vt quis à peccato etiam veniali excusetur: vt cum iurauit determinate se non daturum mutuo omnibus, quia non est semper consilium, imo aliquando malum est dare omnibus.

95. Quarta propositio est, Eum qui emittit iuramentum de indifferentibus ac vanis seu nullius momenti rebus: vt de non leuanda festuca, vel de non rescindendis vnguibustali die, solum peccare venialiter. Hæc est Soti lib. 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. conclus. 5. Et patet, quia si iuramentum de peccando venialiter non est plus quam veniale, nec erit de re indifferenti, seu nullius momenti.

Vltima propositio est, eum qui iurat sibi impossibile, nonnunquam peccare mortaliter, nonnunquam solum venialiter & nonnunquam excusari peccato. Peccat enim mortaliter quando iurat illud quod probe scit esse sibi impossibile: quia fieri non potest vt cum tali scientia habeat efficaciam voluntatis propositum implendi quod iurat: quæle requiritur ad iurandum vere & non mendaciter. Id quod notandum est pro his qui facile iurant se soluturos intra certum terminum, scientes id esse sibi impossibile. Item pro artificibus, qui iurant se intra certum diem perfecturos opus commissum, cum scient se non posse perficere. Peccat vero solummodo venialiter, si ex leui negligentia admissa in expendenda rei difficultate, per quam est supra ipsius vires, adimplere quod iurat. Quod si nihil curarit expendere, sed temere iuravit, non excusatur à mortali, tanquam is qui non curavit iurare falsum. Excusatur denique à peccato, si diligentia posita in re expendenda, putauerit bona fide eam esse sibi possibilem. Illum enim probabilis ignorantia efficit à peccato immunem. Quæ sequentur dicenda de obligatione istiusmodi iuramentorum factorum de materia in debita, iam sunt tradita cap. 4. in explicatione difficultatis secundæ.

De perijurio promissorio quod in tempore futuro committitur.

SECTIO III.

96. **P**erijurium promissorium in tempore futuro tunc committi censetur, cum quis aliquid licitum se facturum iurat, quod postea non facit, quando tenetur, nec iustam excusationem habet. Tale autem peccatum mortale esse ex suo genere, sententia est omnium ex Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 10. Et probatur: quia per iuramentum

cuide-

cui deest veritas, Deus asciscitur in testem falsitatis, quod est graue nefas. Dicitur autem periurium est eiusmodi, vt patet ex discrimine, quod D. Thomas tangit 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 2. inter iuramentum assertorium & iuramentum promissorium: quod vt illud censetur veritatem habere comitem, opus sit id quod iuratur esse verum, si assertio sit de præfenti: vel fuisse verum, si assertio sit de tempore præterito. Vt vero promissorium eandem comitem habeat, requiratur vt quod iuratur, fiat vetum à iurante: ita vt veritas iuramento promissorio deesse dicenda sit, si iurans, eo tempore quo tenetur, non faciat id quod iuratum est, se ita habere ac iurauit. Ad hæc finis iuramenti promissorii est firmare pacta inter homines, & eorum controuersis, finem imponere ex D. Paulo ad Hebræos 6. qui finis requiritur vt ex iuramento oriatur grauissima obligatio standi promissis: alioquin enim esset vinculum parui momenti, quod que facili negotio rumpetur ab hominibus. Id quod existimandum non est de actu virtutis præstantissimæ, maximeque coniunctæ cum fide quæ per dilectionem operatur.

97.

Attamen ex accidenti ob defectum plenæ deliberationis, id ipsum periurium non esse plus quam veniale ex eo patet: quod peccatum non sit mortale nisi plene voluntarium. An vero sentiendum sit, idem contingere ob materiæ paruitatem controuersia est. Nam quod sub mortali teneatur quis seruare iuramentum promissorium de re minima (si quidem constet ei, quod possit illud licite adimplere) Caiet. affirmat 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. in *responsione ad 1. dubium*: quem Couar. sequitur in *lib. 1. var. resolut. cap. 1. num. 2.* & obiter ad cap. *Quamuis pactum 1. parte § 1. num. 4.* In eandemque sententiam alios citant Suarez. tract. 5. De religione lib. 3. cap. 16. in initio, & Thom. Sanchez in *Opere morali lib. 3. cap. 4. num. 21.* Quæ probatur: quia siue res sit magna, siue parua, in omissione adimplerionis quod iuratum est, Deus adducitur in testem falsi: in quo est notabilis iniuria ipsius.

Sed tenetur contrariam sententiam (nempe non esse peccatum mortale postquam ex animo ac sine mendacio aliquid sub iuramento promissum, illud mutato proposito non seruare in materia leui, id est, in re parui momenti) Sorus lib. 8. de iustitia & iure *quæst.* 1. art. 7. dub. 1. & *quæst.* 2. art. 3. ante sextam conclus. & D. Anton. ac Sylu. quos citant & sequuntur Nauarr. in memorato num. 10. & Suarez loco citato num. 4. Itemque Sanchez in *seq. num. 23.* pluribus aliis additis. Nituntur vero hoc fundamento: quod materiæ paruitas, in omnium præceptorum transgressione excuset à mortali. Quare excusabit etiã in transgressione præcepti de implendo iuramento. Confirmatur, quia tanta est obligatio non furandi. v. g. quanta adimplendi iuramenti, vtraque enim est diuini præcepti negatiui, ad mortale pro omni tempore obligantis. Vnde sicut qui rem parui momenti furatur, non damnatur peccati mortalis: ita nec damnandus est peccati mortalis, qui rem parui momenti iuramento promissum non præstat.

Quod Caiet. & Couar. fatent coguntur, cum res illa parua fuerit pars maioris: vt si iurasti te daturum 100. & in aliquo nummo deficias nõ condemnaberis peccati mortalis: secus vero, inquit illi, si res illa modica, vt totum quoddam, promitteretur iurando: v. g. dabo tibi vnum assem. Quod Sorus, & pluribus Suarez. num. 5. 6. 7. & 8. reuocet: quia res cum sumitur vt totum quoddam, non amittit rationem paruitatis, quæ nata est excusare à peccato mortali. Neque vnum ouum secundum se sumptum, minus est res parua, quam sumptum, vt est pars aliqua crenarum ouorum. Vnde Caiet. iuramenta matrum de dando filiis pomo, vel eis castigandis, non impleta, fatetur non facere eas peccati mortalis reas: quæ etiam est communis sententia: cuius rationem sufficientem aliam reddere, quam materiæ leuitatem non est facile. Attamen quia contrariæ sententiæ fundamentum eiusmodi est, quod ægre possit euerti: vt patet ex subtili, proluxaque disputatione quam Suarez in eum finem instituit in citato cap. 16. à nu. 9. suadenda est talium iuramentorum obseruatio, cum fuerit licita, nec habuerit aliam iustam excusationem. Ita tamen vt non iniiciatur scrupulus de periurio mortali,

quasi leuitas materiæ nequeat ei obstare in iuramento promissorio, sicut nequit in assertorio.

Nec enim verum est, omitentem implere promissum iuratum, facere Deum testem mendacij, si iurauerit cum vera intentione promittendi, promissumque implendi: quia si promissum non implere, mendacium esset, nunquã cohonestari posset, vt nec aliud quoduis mendacium. Constat autem plerumque circumstantias occurrere, quæ reddant licitam omissionem promissum iurati; vt cum illius impletio est impossibilis, aut viciosa, aut maioris boni impeditiua. Itaque ratio peccati quam habet, non consistit in eo quod iuramentum emissum reddat assertorium falsitatis, quia ipsum ab initio sortitum est naturam assertorii veritatis, neque de nouo existit, vt nouam accipiat naturam. Quapropter peccatum quod contra Deum committitur violatione iuramenti promissorii, vera ac sincera intentione emissi, non est destructiuum attributi ipsius diuini; sicut peccatum quod committitur iurando mendaciter: sed contemptum continet autoritatis ipsius: eo quod non seruetur fidelitas ad quam quis coram illo se ad aliquid alteri adstrinxit. Is autem contemptus, nisi sit *formalis*, cur nequeat ex leuitate materiæ censeri peccatum solummodo veniale, (*sicut plurimi alij*) nulla datur ratio. Alia dubia proponit Syluester in verbo Iuramentum 4. sed ex dictis sufficienter patere possunt.

CAPVT VIII.

De iuramento comminatorio, deque iudiciali.

SVMMARIVM.

- 98 Quid sit tenendum de iuramento comminatorio factò mendaci animo: quidque de factò de re illicita.
99 Tres casus in quibus non est obligatio illud implendi, etiam factum de re licita.
100 Quid & quomplex sit iuramentum iudiciale.
101 Iuramentum iudiciale necessarium triplex est; probatorium, defensorium, & purgatorium seu calumnia.
102 De quibus præstetur iuramentum calumnia.
103 Nonnulla alia de eodem iuramento notanda.
104 De iuramento iudiciali voluntario, in quibus casibus deferatur actori, & in quibus reo.

RESTANT addenda aliqua de iuramento, quod siue assertorium siue promissorium, adhibetur ad confirmandam comminationem pænæ inflicte alicui; vnde comminatorium dicitur, aut exhibetur in iudicio, vnde appellatur iudiciale.

De iuramento comminatorio.

SECTIO PRIOR.

AC de comminatorio notanda sunt documenta quæ Caiet. habet in verbo Periurium in fine. Primum est, quod satis patet ex antedictis; Si ipsum fiat animo mendaci, etiam si comminatio iusta sit peccatum esse mortale; nisi ex inaduertentia inuincibili excusatio detur. Secundum est: penin de illicitum esse comminatorium iuramentum ac promissorium, quando factum fuerit de re quæ est, siue mortaliter siue venialiter mala: vt de aliquo occidendo, aut de diripiendis ipsius bonis. Tale autem, nullam inducere obligationem patet ex eo, quod nequeat licite impleri.

Tertium est, Si comminatio sit de re licita, puta de iusta inflictionem aut procuracione pænæ siue corporalis siue pecuniariæ; in tribus casibus cessare obligationem illud implendi. Primum est, quando ratio dictauerit melius futurum, vt non mandetur executioni, quam vt mandetur: quia sicut iuramentum non est vinculum iniquitatis, ita nec est impeditiuum maioris boni. Sic David cum iurasset se delecturum domum Nabal, motus precibus & rationibus Abigail, abstinit ab executione talis iuramenti, iudicans id esse melius.

Secundum est, quando cessauit præfens iustitia, secundum quam facta est comminatio. Eam enim debere intel-

ligi